

7. Ascensió al castell de Burriac (a peu) Des d'Argentona pels camins dels carboners

Comarca: Maresme

Punt d'inici: Plaça de l'església de Sant Julià d'Argentona

Accés: a Argentona hi podem arribar per la carretera C-1415c, coneguda com a carretera de Parpers, que uneix Mataró i Granollers, o per l'autopista B-40, que uneix igualment el Vallès Oriental i el Maresme.

Distància: 10 km

Desnivell: 140 m

Durada: 2h 30 min

Podeu apropar-vos-hi amb transport públic. Consulteu al telèfon 012

Aquest itinerari presenta una de les diverses ascensions que es poden fer al castell de Burriac, en aquest cas des d'Argentona. El castell de Burriac, potser per l'emplaçament que ocupa i per la seva dilatada història, s'ha convertit en un dels monuments més emblemàtics de la comarca.

L'interès d'aquesta excursió es completa amb una aproximació a l'antic ofici del carboners i amb l'ascensió al cim de la Feu, un mirador privilegiat des d'on s'observen rapinyaires i altres aus que volen de camí o de retorn de la seva migració a l'Àfrica. En cas que estigueu interessats en aquesta observació, és del tot recomanable portar uns prismàtics i una guia d'ocells per poder reconèixe'ls.

Sortim de la plaça de l'església parroquial de Sant Julià, un edifici en estil gòtic tardà de la primera meitat del s. XVI que el 1897 fou restaurada pel conegut arquitecte Josep Puig i Cadafalch.

Des d'aquí prenem el carrer Lladó de Dalt i trenquem a l'esquerra pel de Josep Soler, on hi ha la Font del Lladó i des d'on podem contemplar ja la imatge del castell de Burriac dalt del cim del mateix nom. Arribats a una placeta, seguim pel carrer Baró de Viver, on s'aixequen alguns edificis destacats que a la darreria del s. XIX alguns barcelonins benestants feren construir-s'hi com a residència d'estiueig.

A la plaça del Pi podem contemplar un pi pinyer declarat arbre monumental. Des d'aquí agafem el passeig Gallifa Bellot i seguidament el de Burriac. Seguim per aquesta via sense agafar el camí que mor a la pedrera de la Feu i continuem caminant pel carrer d'una urbanització.

Després de passar per un petit alzinar, el camí travessa un torrent sec i comencem a trobar diverses fonts: la font del Camí i la font de les Sureres. Més endavan un corriol a mà dreta ens porta a la font de l'Esquirol i la de l'Esquirollet. Quan arribem a una bifurcació el camí de la dreta ens porta a la font Picant i a mà dreta ala font del Ferro, mentre que el nostre, el que s'enfila a la nostra esquerra, ens durà al turó de Burriac.

A partir d'aquí el camí permet descobrir també, a mà dreta, el vessant de solell del turó dels Cirers o la Feu, molt afectat al llarg dels segles per l'extracció de llenya i carbó. Aquesta zona per on caminem, de sòl granític, es veu molt afectada per l'erosió, com demostren els grans xaragalls que la solquen.

La pujada té lloc entre brolles de brucs i romaní i entre boscos mixtos de pi – bàsicament pinyer, però també bord o blanc- i alzina, amb algun roure i cirere d'arboç. També hi trobem el lentiscle, el marfull, el lligabosc, l'aríjol, la farigola...

Després d'una forta pujada amb ziga-zagues, arribem al coll de Codera, des d'on s'obté una bona vista del poble de Cabrera i del litoral. Reprenem la caminada per el mateix camí i passem per un indret ombrívol d'alzines i roures.

Just després, a mà esquerra, surt un camí que s'enfila cap al castell. Aquesta pista presenta un pendent realment dur. Qui ho desitgi, pot anar a pujar per algun dels corriols, més agosarats però ben bonics, que comencen pocs metres més endavant, en un fals coll on hi ha el monòlit de Burriac. Aquest monument commemora el 500 aniversari de l'alliberament del jou feudal dels pobles de la Baronia del Maresme. El corriol més habitual surt per la dreta del replà, mirant cap a mar.

Arribats a les runes del castell, anem rodejant-les cap a la dreta fins a trobar la porta d'accés a aquest recinte fortificat que és a la vegada una magnífica atalaia oberta als quatre vents.

El turó de Burriac i la seva història

Les restes de presència humana al turó de Burriac es remonten a l'època ibèrica, a partir del s. VI aC. Als vessants meridionals del turó es conserven importants les restes d'un dels poblats ibèrics més importants de Catalunya, amb una extensió d'unes 20 ha. Sembla que la part més alta fou destruïda en construir-se posteriorment el castell. Els historiadors creuen que aquest poblament correspon a l'antiga ciutat d'*Ílduro*, un important nucli que encunyà moneda ibèrica i que precedí la ciutat romana d'*Iluro*, l'actual Mataró.

Entre aquestes restes d'època ibèrica resten panys de la muralla, que en alguns indrets sobrepassaven els dos metres de gruix, així com restes d'habitatges i sitges. Sembla que el poblament visqué el moment més florent de la cultura ibèrica, entre els segles VI i IV aC, i la seva existència s'allargà fins al s. III aC.

Posteriorment, ja durant l'ocupació romana del nostre país, sembla que al cim del turó s'establí un petit fortí militar romà, com a punt de guaita per controlar la costa, la serralada i la riera d'Argentona, per on circulava la via Sèrgia. Aquesta via de comunicació unia les terres costaneres amb les de l'interior i era utilitzada pels romans per comerciar amb el vi, l'oli i els minerals i la fusta que s'extreien de la serralada.

La següent època on es té constància de l'ocupació del turó és al s. XI, quan la documentació parla del castell, aleshores conegut com a castell de Sant Vicenç, pertanyent als comtes de Barcelona. Del s. XII és la capella dedicada al mateix sant, de la qual resten ruïnes del s. XV, quan tingué lloc la reforma i ampliació més gran del recinte.

Del castell medieval, aixecat al cim del turó cònic, només es coneix la planta baixa. A la part superior, en el recinte sobirà, hi havia la capella, la sala d'armes i els habitatges i al seu costat s'aixeca la torre mestra; més avall, al recinte jussà, hi havia les sitges i restes d'altres dependències. Una bona part de les construccions conservades són dels ss. XII i XIII.

De retorn al monòlit, seguim uns 50 m més fins arribar al segon revolt, on prenem, a mà dreta, un torrent que fa de corriol. De seguida trobem un nou camí davant nostre, que seguim a mà esquerra, cap amunt. El camí es torna pedregós i passa a la vessant obaga. Hi ha algun punt on, des d'unes roques, obtenim una magnífica vista de la vall d'Argentona.

Seguim el camí per aquest indret on antigament treballaven els carboners i, finalment, arribem fins a dalt la Feu, punt i final del nostre itinerari.

Els carboners i els llenyataires

Des de sempre, els boscos han estat per a l'home una font per a l'obtenció de productes diversos de primera necessitat: caça, bolets, plantes i fruits silvestres, plantes medicinals... D'alguna o altra manera, més com un *hobbie* que com una necessitat, la majoria d'aquestes activitats han perviscut fins als nostres dies.

Però en els boscos de la Serralada Litoral, i concretament a la zona de la Feu i el turó dels Cirers, destacà una activitat sovint poc coneguda avui en dia. Es tracta de l'obtenció del carbó.

Abans que l'electricitat, el butà, el gasoil i el gas ciutat arribessin a les nostres llars, l'única font de calor a la qual tenia accés la gent eren les estufes de llenya i carbó. El carbó vegetal té la virtut que redueix fins a un 80% el pes de la llenya i, en canvi, el seu poder calorífic es dobla, arribant fins a 29.300 – 35.500 kJ/kg.

Per a la seva extracció, l'home tallava periòdicament -cada 10 o 12 anys, com a mínim - molts d'aquests boscos, convertint-los sovint en zones de brolla i garriga. Si ens hi fixem, veurem que hi ha alzines de rebrot, és a dir que tenen dos o més troncs en una sola soca, ja que temps enrere el tronc primari va ser tallat per fer-ne carbó.

Els carboners eren gent que venien de comarques com la Selva, la Cerdanya o el Montsià o fins i tot de terres més llunyanes com Galícia o Portugal. El carbó es feia en piles rodones, en olles o en mines, segons el producte que es volia obtenir (carbó, carbonet...) i segons la qualitat de la matèria primera.

A la zona de la Feu -igual que a Riudameia o Ca l'Alemanys (a Òrrius)-, hi ha restes d'olles i mines. Són fàcils d'identificar per la forma del forat (1,5-2 m de fons i alçada a les olles, i 0,5 per 1,5-3 m a les mines) i per la negror que queda a tot el seu entorn. Però el sistema més habitual era el de la pila rodona, una pila de llenya coberta d'una capa de branques i fulles i a sobre una capa de terra de 10-20 cm. Un cop encesa, la pila, el carboner havia de mantenir la pila en funcionament uns 10 o 20 dies sense interrupció, fins que el procés finalitzava i el carbó era llest per a vendre.

Els ocells de pas

Els interessats en l'ornitologia trobaran al cim de la Feu un destacat punt d'observació de diferents ocells de pas en la seva migració a l'Àfrica. Els mesos més bons per a aquesta observació són el setembre i l'octubre -durant l'anomenada migració post-nupcial-, encara que també en podem veure al març i l'abril, en època de la migració pre-nupcial.

Es calcula que uns 5.000 milions d'ocells viatgen cada any dels països europeus a l'Àfrica per tal de passar-hi l'hivern. Molts d'aquests ocells són els que passen pel nostre país i alguns pel nostre Parc. Aquest fenomen migratori respon tant a factors externs -com la cerca de zones amb més facilitat de trobar-hi aliment i amb millors temperatures- com a factors interns hormonals i fisiològics.

Un dels fenòmens que més ha intrigat els científics és la capacitat de les aus de recórrer milers de km cada migració i retrobar el seu lloc d'origen a l'any següent. Les explicacions que es donen a aquest fenomen són diverses i parlen de l'existència d'una espècie de brúixola solar en les aus, de la capacitat de detectar el magnetisme terrestre, d'una increïble memòria topogràfica, de la memorització de les constel·lacions d'estels...

Des del cim de la Feu, amb paciència i una mica de sort, podem observar rapinyaires com les àguiles, els aligots, les arpelles o els falcons, a més d'altres ocells com el pigot verd, la mallerenga, el tallarol, el rupit o l'esparver, entre moltes d'altres.

